

Nota od tłumacza

Prezentowany wybór *Esejów z dziedziny moralności, polityki i literatury* Davida Hume'a nieco wbrew tytułowi został skomponowany w ten sposób, aby ukazać polskiemu czytelnikowi dokonania i poglądy szkockiego filozofa przede wszystkim w dziedzinie filozofii polityki. W zbiorze pominięte zostały jednak rozprawy traktujące o szczegółowych zagadnieniach politycznych epoki na rzecz podejmujących problemy bardziej ogólne, które dla odbiorcy siadającego do lektury dwa i pół wieku później pozostają aktualne i inspirujące.

Swoje eseje adresował Hume do szerokiej publiczności – przyniosły mu one zresztą niemałą popularność, dużo większą niż *Traktat o naturze ludzkiej* czy *Badania dotyczące rozumu ludzkiego*, za które bardziej ceniono go po śmierci niż za życia – dlatego też napisane są językiem niezwykle klarownym, a równocześnie bogatym w idee, obserwacje i niepozabawionym ironicznego dystansu do przedmiotu dyskusji – życia politycznego, myśli politycznej oraz politycznej natury człowieka.

Jedynie polskie wydanie *Esejów* ukazało się w roku 1955 w przekładzie Teresy Tatarkiewiczowej (*Eseje z dziedziny moralności i literatury*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1955). Choć część tekstów w prezentowanym zbiorze pokrywa się z tymi z wydania poprzedniego, wszystkie zostały przetłumaczone na nowo, a także opatrzone przypisami wyjaśniającymi liczne – tak lubiane przez Hume'a – odwołania do postaci oraz wydarzeń historycznych i literackich, które współczesnemu czytelnikowi mogą się wydać niezrozumiałe. Do niniejszego wydania dołączono również informacje o zmianach, jakie szkocki filozof wprowadzał do swego dzieła na przestrze-

ni blisko 40 lat, od roku 1741, kiedy to *Eseje* ukazały się po raz pierwszy, do 1777, kiedy światło dzienne ujrzało ostatnie, pośmiertne wydanie zredagowane jeszcze przez samego autora.

Przy okazji kolejnych, licznych edycji Hume ingerował nie tylko w dobór rozpraw przeznaczonych do publikacji, dołączając nowe i usuwając część poprzednich, ale również w tytuły i treść poszczególnych esejów. Czasem były to zmiany kosmetyczne, czasem bardzo poważne. Nie tu miejsce, by rozstrzygać, kiedy autorem powodowała szczerą chęć jaśniejszego wyłożenia swych myśli, a kiedy obawy o reakcje, jakie jego poglądy mogły wywołać w zmieniających się okolicznościach społecznych i politycznych. Z tego względu ograniczono się wyłącznie do odnotowania co bardziej znaczących zmian, pozostawiając bez komentarza stojące za nimi motywy.

Wszystkie przypisy w prezentowanym zbiorze zostały podzielone na dwie grupy. Na dole strony zamieszczono uwagi samego Hume'a, które znalazły się w wydaniu z roku 1777, na nim to bowiem opiera się niniejsze tłumaczenie. Informacje o zmianach w stosunku do innych edycji oraz przypisy tłumacza, ze względu na ich niekiedy znaczną objętość, przeniesiono na koniec każdego z rozdziałów. W tych przypadkach, gdy konieczne okazywało się dodanie objaśnień do odnośników samego autora, zostały one umieszczone w nawiasach kwadratowych.

W uznawam za najlepsze i klasycznym już opracowaniu dzieł Hume'a przygotowanym przez Thomasa Greena oraz Thomasa Grose'a (I wyd. z 1874 r.) kolejne wydania *Esejów* opublikowane za życia autora oznaczono literami alfabetu od A do R. Z tej metody skorzystano również w niniejszym tłumaczeniu. Spis kolejnych wydań wraz z przypisanymi im literami zamieszczono poniżej.

Wszystkich powyższych zabiegów dokonano z myślą o ułatwieniu polskiemu odbiorcy lektury dzieła szkockiego filozofa. Niemalęgo trudu wymagało również oddanie w polskim przekładzie niepowtarzalnego pisarskiego stylu autora – klarownego jak na brytyjskiego filozofa przystało, niekiedy doprawionego ironią, ale – co zrozumiałe – nieco dla współczesnych uszu archaicznego. Ocenę wszystkich tych starań pozostawiam Czytelnikowi.

Lukasz Pawłowski